

Arabok vagy zsidók?

Az első aggasztó hírek október 4.-én, csütörtökön érkeztek, október 6.-án, szombaton délben pedig kitört a harc az egyiptomi és sziriai tűzszüneti vonalak mentén: megkezdődött Izrael negyedik háboruja.

Az izraeli háborúk története 1948-ban kezdődött: a zsidó állam tulajdonképpen háboruban született. Május 14.-én Sir Alan Cunningham tábornok, palesztinai angol főbiztos jelenlétében Haifa kikötőjében bevonták a brit lobogót, és néhány óra múlva Tel-Avivban, a Rothschild bulváron levő népművészeti múzeumban kikiáltották Medinat Jiszróél, azaz Izrael állam függetlenségét. Egy nappal később, 1958, május 15.-én öt arab ország hadserege támadt Izraelre.

A háború kezdeti szakaszában érvényesült a támadók számbeli fölénye, válságos helyzet alakult ki. A fiatal államnak nem volt számottevő hazai hadiipara, tengerpartját, kikötőjét blokád alá vette a névleg semleges, valójában ellenséges angol flotta, Jeruzsálemet körülzárták, 2 arab hadsereg állt már Galileában, konkrét segítségre senki sem tett ígéretet, közvetlen veszély fenyegette Haifát és Tel-Avivot is. A kibusok lakói, a városok munkásai, a koncentrációs táborok menekültjei azonban hősiességekben kezdtek. Minden kibuc, minden város egy-egy erődített menzénnyé vált, néhány ócska hajóból flottát alakítottak, mely megtörte a blokádot, fegyvert és új bevándorlókat hozó hajókat kísérve a hazai kikötőbe; és június 11.-én, mikor az ENSZ révén 4 hetes tűzszünet kezdődött, már az egész zsidó terület és Jeruzsálem is meg volt tisztítva az ellenségtől.

A világ zsidósága hatalmas pénzüsszeget gyűjtött és ármani kezdett az izraeli hadsereghez a modern hadianyag. Ben Gurionék kormánya egyesítette a fegyveres erőket: a Palmah elit alakulatait, a Hanagát, a Stern-csoportot, az Irgunt, és így május 26.-ára megalakult az "Izraeli Védelmi Erők", a hivatalos hadsereg. Ezután júliusban és októberben két csapással, melyek mindig érvényes fegyverszünetet törtek meg, az izraeli hadsereg elfoglalta egész galileát, és Negev sivatagot, majd decemberben nekivágott a Gazai övezet és a Sinai félsziget meghódításának, mely csak az angol kormány fellépésére nem valósult meg, mivel az garantálta Egyiptom határait.

Végeredményben az 1948-49-es háboruban Izrael az ENSZ által megállapított 14 000 négyzetkilométeres területét az araboktól elhódította 6600 négyzetkm-es területtel megnagyobbította, ezen túlmenően pedig 1949 elején, a fegyverszüneti egyezményt immár negyedszer megsértve megszállta az Akabai-öböl északi övezetét, ahol kikötőt létesített Eilat néven. És 1949 május 11.-én Izrael képviselői aláírták az unlansannei jegyzőkönyvet, melyben elismerték az 1947-es ENSZ határokat, és kötelezték magukat a menekültek visszafogadására vagy kártalanítására. Az aláírás napján Izraelt felvették az ENSZ-be.

Igy végződött tehát az első menet. Szorosan idetartozik még az is, hogy Izrael nem volt hajlandó visszavonulni a 47-es határok mögé, és a nyugati hatalmak 1951-ben garantálták a 49-es fegyverszüneti vonalakat a zsidó állam határaiként és végül az is, hogy egyetlen menekült ügyét sem rendezték, sőt, féktelen terrorakciókkal újabb arab falvakat, családokat üldöztek el otthonukból.

Ez a háboru azonban korántsem valósította meg a cionisták álmát, a Nilus és az Eufrátesz által határolt Nagy-Izraelt. Ben Gurion, Devi Eshkol, Mose Dajan és a többiek csak az alkalomra vártak, hogy nekilássanak a bibliai határokkal övezett zsidó állam létrehozásának. És Izrael második háboruja nem is késett sokáig.

A szuezi kaland:

A várva várt alkalom 1956-ban érkezett el, mikor a Nasz-szer elnök által vezetett Egyiptomban sor került a Szuezi csatorna államosítására. Bár az államosítási törvény nyomatékosan hangsúlyozta, hogy biztosítják a szabad hajózást és kártalanítják a részvényeseket, a részvények 80%-át birtokló London és Párizs az államosítást katonai agresszióra való ürügyként használta fel. Az angol-francia közös hadvezetés terve szerint Izrael feladata a Sinai-félsziget elfoglalása lett volna; amikor a harcok már a csatorna partjainál folynak, az angol és a francia kormány majd közös ultimátumot nyújt be a hadviselő feleknek, miszerint a zavartalan hajózás érdekében vonuljanak vissza 10 mérföldre a csatornától, aminek övezetét a Port-Szaiddal, Izmailiával és Szuezzel együtt ők szállják majd meg. Az izraeli hadigépezet 1956. okt. 29-én be is indult, ennek azért is lényeges az időpontja, mert a magyar ellenforradalommal hangolták össze, azon celled, hogy a két oldalról is megtámadott haladó világ egyik oldalán se fejthessen ki megfelelő ellenállást.

A háboru kilencedik napjáig, nov. 6-ig Izrael már elérte a csatornát, az angol és francia expedíciós csapatok pedig körülzárták Port Szaidot, elfoglalva a várost a szárazfölddel összekötő hidakat és a repülőteret, és ezen a napon, sorozatos ENSZ határozatok, de főleg a 3 támadó ország kormányaihoz küldött éles hangú szovjet jegyzékek hatására fegyverszünet jött létre a hadviselő felek között. Ezt követte nov. 15-én az ENSZ csapatok megérkezése, majd dec. 12-én az utolsó angol-francia csapatok távozása. Izrael azonban nem mondott le ilyen könnyen a meghódított területekről, főleg a Gazai övezetről és a Tiran szorosát őrző Sharm-el Sheikről sem. A tüzszünetről számított 4 hónapig, 1957. márc. 5-ig álltak ellen a világméretű politikai nyomásnak, és csak ezen a napon adták fel a megszállt területeken levő utolsó pozícióikat.

Ebből a háborúból kettős haszna volt Izraelnek: egyrészt a Shann-el Sheikben állomásozó ENSZ csapatok jelenlétével megszűnt az Akabai öböl blokádja, az izraeli hajók zavartalanul közlekedhettek a Tiran-szorosban; másrészt értékes kato-

nai tapasztalatokat szerzett, melyek szerint az arab országok képtelenek összehangolt hadműveleteket folytatni ellene, valamint hadseregeik ütőképessége meg sem közelíti az övét. Ezek nélkül a tanulságok nélkül pedig nehéz megérteni az 1967-es harmadik háború körülményeit.

A hat napos háború:

Izrael harmadik háboruját, melyet "6 napos háború" néven jegyezték fel a történelem, nagyon jól megválasztott időpontban indította el. Az Egyesült Államok közel-keleti politikájában az övé volt a fő szerep: akkori amerikai vélemények szerint az Államok csak egy erős Izraellel tudja ellensúlyozni a növekvő szovjet befolyást, a térség fokozatos balratalódását. Propagandaszempontról sokat jelentett az ENSZ csapatoknak máj. 17-én a térségből történő kivonulása: így az akabai öbölben fekvő legfontosabb izraeli olajkikötő, Eilat egyiptomi blokádjára megújult, és az Eshkol-kormány diplomatai nagyon ügyesen úgy próbálták feltüntetni a későbbiekben a háborút, mint egy kis ország jogos önvédelmi harcát. Konkrét háborús okot pedig az szolgáltatott, hogy Hussein, Jordánia Hasemita Királyság uralkodója, akinek trónját Izrael szavatolta, és aki ily módon függő viszonyban volt vele, május 30-án védelmi szerződést kötött az Egyesült Arab Köztársasággal. Izraelben meghúzták a vészharangokat: határaink mentén mindenütt ellenség áll, pusztá létünk került veszélybe!

Ezután az események gyorsan követték egymást. Az izraeli hadsereg teljes mozgósítást végrehajtott végre, 30000 főről 270000 főre emelve haderejét: jun. 3-án pedig, titkos kormányúléseken elhatározták a villámháborút. Az időpont: jun. 5. reggel. Jun. 4-én este a külügyi szóvivő bejelentette a részleges leszerelés végrehajtását. Éjszaka a leszerelteteket visszahívták, a Gaza környéki kibucok lakóit fedezékbe küldték, és ezzel a fő címmel nyomtatták ki a reggeli lapokat: "Egyiptom megtámadta Izraelt!"

Juni-us 5-én reggel 7 óra 45 perckor az első bombázókötelékek megérkeztek Egyiptom repülőterei fölé; gyakorlatilag az egyiptomi légierő egy óra múlva megszűnt létezni. A támadó harckocsioszlopok 2 nap alatt, jun. 7-én reggelre elérték a csatornát és a Jordán folyót; ezalatt a szíriai csapatok kisebb izraeli területeket megszálltak. Az ENSZ 7-én este 8 órára fegyverszünetre szólítja fel a feleket, amit mind a négy érdekelt el is fogad, elhallgatnak a fegyverek. 8-án így nyugalom van, a szíriai csapatok visszavonulnak eredeti állásaikba; az izraeli hadvezetés viszont a már fénnálló tüzszünet ellenére utólsó, villámgyors csapásra készül: a cél most Szíria, Damaszkusz. 9-én reggel meg is indult a támadás a szíriai és jordániai frontokról átcsoportosított csapatokkal; és mikor 10-én a Szovjetunió erőteljes figyelmeztetése megállítja az izraeli hadsereget, már csak 55km-re állnak a szíriai fővárostól. A tüzszünet tehát gyakorlatilag csak 10-én valósult meg.

A következő számban az okt. 6-án elkezdődött nehédyedik Közel-Keleti háborúval folytatjuk.